

сцвердзіць неабходнасць гарманічных адносін паміж прыродай і соцыумам, апаэтызаваны побыт - гэтыя каштоўнасці супрацьстаўляюцца ідэалогіі таталітарызму.

Творы з афіцыйнай утопіяй – выкананне ў пэўнай меры ідэалагічнага заказу. Супярэчнасці і калізій перыяду ломкі векавых традыцый, руйнаванне асноў сялянскага жыцця набываюць тыповы характар. Характэрныя структурныя кампаненты - прыезд упаўнаважанага з горада, экскурсія ў калгаснае эльдарада. Дзейснымі з’яўляюцца прыёмы эпісталы, допісу, гратэску, сатыры, няўласна-простай мовы. Афіцыйная утопія і антыутопія карыстаюцца тымі ж моўнымі сродкамі, толькі з рознымі мэтамі: каб паказаць абсурд таталітарнага ладу – антыутопія, каб правесці ў творы ідэалогію гэтага ладу – творы з афіцыйнай утопіяй. Іх структура не заўсёды і не поўнаасцю адпавядае паэтыцы утопіі. Адсутнічае свабода ў выбары сюжэтных рашэнняў.

Асобую ролю адыгрывае лірыка-публіцыстычны і спавядальны кампанент. Арыентацыя на народны ідэал разбурае афіцыйную утопію, яна ператвараецца ў сваю супрацьлегласць: антыутопічная тэндэнцыя акрэсліваецца ўсё больш выразна. У далейшым яна аформіцца ў самастойную жанравую форму. Дэградацыю афіцыйнай утопіі назіраем у аўтарытарнай літаратуры 40-х – першай палове 50-х гадоў у творчасці М.Паслядовіча (“Святло над Ліпскам”, 1950), П.Броўкі (“Калі зліваюцца рэкі”, 1951), П.Пестрака (“Серадзібор”, 1963). На наш погляд, вынікі супрацьстаяння можна акрэсліць як распад афіцыйнага стылю, яго дэградацыю. Пачынаўся пераход да трагедыйнага канону. Духоўная энергія грамадства канцэнтравалася на малой плошчы.

Утапічная прастора беларусаў – гэта прастора іх жыцця, вынас дзеяння за яе межы не характэрны. Ідэал трактуецца на матэрыяле рэальнага быцця з улікам штодзённых “жыццёвых клопатаў”. У XX ст. вызначальнай рысай грамадска-філасофскай думкі і мастацкай культуры становіцца антыутопічнае мысленне.

Глава 3 - “Антыутопія як жанравая форма утопіі ў беларускім гісторыка-культурным працэсе” - паказвае эвалюцыю і раскрывае жанравыя стыльы асаблівасці беларускай антыутопіі.

У раздзеле 3.1. “*Эвалюцыя жанравай формы антыутопіі*” паказваецца данаміка антыутопіі ў мастацкай літаратуры. Антыутопічны накірунак трагедыйнага гучання ў беларускай літаратуры ўзнік як заканамерная з’ява рэалістычнага адлюстравання жыцця. Заснаваная на сацыяльна-палітычным і бытавым матэрыяле, антыутопія стала фенаменальнай з’явай гісторыка-культурнага працэсу ў Беларусі XX ст. Антыутопія выводзіла аналітычную думку адразу за межы сацыяльна-бытавой свядомасці на ўзровень філасофскага асэнсавання быцця. Узнікшы ў нетрах антыжанру, яна прыступіла і ў творчасці В.Дуніна-Марцінкевіча, Ф.Багушэвіча, Я.Купалы, Я.Коласа, К.Крапівы, М.Танка, І.Мележа, Я.Брыля і іншых пісьменнікаў, якія адчулі ўплыў вуснай сатырычнай прозы. Для беларускай літаратуры XX ст. наогул характэрна крытычнае стаўленне да існуючай сацыяльнай рэчаіснасці. Больш

выразна пачынае выкрывалізавацца антыутопія ў структуры сацыяльна-бытавога рамана. XIX ст. на Беларусі было эпохай смежавой культуры. У XX-м стагоддзі нацыянальная свядомасць аказалася здольнай стварыць у адrozenне ад гратэска-сатырычнай утопіі антыутопію трагедыйнага гучання. Трансфармацыя “абячанага раю” знайшла глыбокае адлюстраванне ў “Запісках Самсона Самасуя” А.Мрыя, “Вязьме” М.Зарэцкага, “Знаку бяды”, “Аблаве”, “Ваўчынай яме” В.Быкава. Асабліва выразна бачацца рысы антыутопіі ў рамане-антыутопіі М.Зарэцкага “Вязьмо” (1932). Гэта пачатак літаратурнай антыутопіі.

Аналіз унутранай будовы твораў М.Зарэцкага (“Вязьмо”), В.Быкава (“Знак бяды”, “Аблава”, “Ваўчыная яма”), В.Казько (“Выратуй і памілуй нас, чорны бусел”), В.Гігевіча (“Доказ ад процілеглага”, “Карабель”) дазваляе аднесці іх да жанравай формы антыутопіі. Асноўны матыў твораў – выкрыццё таталітарызму. Адметнай катэгорыяй з’яўляецца шлях, спрадвечны вобраз-архетып нашай культуры. Аўтары папярэджваюць: нельга абьякава ставіцца да сваёй дзяржавы, незалежнасці, таму што гэта можа прывесці да аднаўлення таталітарнага рэжыму. Ухіленне ад натуральнага, вызначанага прыродай шляху пагражае будучыні нацыі. Антыутопія дае адказ на спецыфічнае для беларускага менталітэту пытанне: куды мы ідзем? Няздольнасць рэальна ўспрымаць і ацэньваць мінулае і сучаснасць прыводзіць да парадокса: “ваўчыная яма” – заканамерны вынік сацыяльна-палітычнага развіцця таталітарызму. Характэрны для антыутопіі і матыў пошуку праўды, ісціны. Дадзеная жанравая форма плённа карыстаецца ўстаўнымі канструкцыямі (казка, прытча, сны), якія нясуць вялікую сэнсавую нагрузку. Заканамерны ў творах-антыутопіях пра калектывізацыю такія структурныя элементы, як аглед гаспадарак, паходы па хатах, прыезд пасланца партыі з раёна. Мастацкія сродкі: гратэск, сімволіка, алегорыя, іронія, элементы фантастыкі, фантазмагорыя, пародыя – як правіла ўзмацняюць трагедыйнае гучанне твораў. Характэрныя асаблівасці мовы – выкарыстанне ўрыўкаў з газет, шматлікіх лозунгаў, заклікаў. Узбагачае антыутопію і ўжыванне навуковых паняццяў, тэрмінаў, формул, каментарыяў, заўваг (В.Гігевіч). Увага да няўласна-простай мовы дазваляе выразіць напружанне, падкрэсліць трагізм чалавека, яго адзіноту. Трагічная канцоўка становіцца заканамернай у антыутопіі. Гэтым аўтар як бы спыняе бег жыцця, фіксуе імгненне, якое прасвятляе лодзей і становіцца пачаткам абуджэння асобы і канцэнтраванай яе духоўных сіл. Функцыянальная адметнасць беларускай антыутопіі выявілася ўжо ў рамане В.Казько “Выратуй і памілуй нас, чорны бусел”, дзе намецілася тэндэнцыя памяншэння папярэджайнай функцыі і ўзмацнення выкрыцця і асуджэння. Асабліва дзейснай застаецца аповесць-антыутопія, хаця апошні час назіраецца актывізацыя падкрэслена лакалізаванага апавядання-антыутопіі (В.Быкаў). У беларускай літаратуры антыутопія напрыканцы XX – пачатку XXI стст. - дзейная, выкрывальная, папярэджайная сіла, сродак дэсакралізацыі сацыяльнай міфалогіі. Яна стала мастацкай формай філасофскага дыскурсу.

Задача раздзела 3.2. "Хранатоп і тыпаж беларускай антыутопіі" заключаецца ў вызначэнні спецыфікі хранатопу - "уваходжання ў сферу сэнсаў" (М.Бахцін) - і раскрыцці семантыкі вобразаў антыутопічнага апавядання.

Надзейным сродкам фарміравання творчага духу нацыі, асобы як этычна творчай адзінкі сталі хранатоп і тыпаж у літаратуры. Топіка беларускай антыутопіі не з'яўляецца нечым прынцыпова іншым у параўнанні з топасамі сацыяльна-бытавога рамана, драматургіі, філасофскай лірыкі. Новая ступень абагульнення дасягаецца не знешнімі праявамі імпрэсіянісцкага і экспрэсіянісцкага стыляў, а прывядзеннем вобраза да першаснага значэння метадам рэдукцыі.

Найбольшую сэнсавую нагрузку ў антыутопічным апавяданні нясуць топасы – апазнавальныя знакі культурнай прасторы. Дынаміка іх семантыкі мае свае вытокі ў класічных творах беларускай літаратуры (творы Я.Купалы, М.Зарэцкага, В.Быкава, В.Казько, В.Гігевіча). Культурная прастора ў антыутопіі звужаецца да памераў міжпланетнага карабля, а потым - ямы. Удакладненне месца – гэта акцэнт на істотным.

У творах-антыутопіях прасочваецца традыцыйнасць тыпажу, характэрнага для беларускай літаратуры ўвогуле (вобраз старых людзей – дзядоў, жанчыны, нацыянальнага героя, правадыра). У "Ваўчынай яме" В.Быкава дзейнічаюць новыя персанажы антыутопічнай рэчаіснасці: бомж, дэзерцір, гандляры наркотыкамі, марадзёры. Логіка быцця ў сацыяльнай антыутопіі, гвалтоўны час, паказвае В.Быкаў, заўсёды вядзе да трагічнага фіналу. Ствараецца супрацьстаянне эпоха – чалавек. Жорсткія абставіны падаўляюць асобу, імкнуцца падначаліць яе створанай сітуацыі. У гэтай барацьбе паказваецца нязломнасць чалавечага духу, адстойваецца яго воля да самавыяўлення. Мінулае раскрываецца сваім дадатковым сэнсам у суадносінах да сённяшняй сітуацыі. Цяперашні час спыніўся, заканчваецца ў "яме".

Беларуская антыутопія выявілася ў розных жанравых мадыфікацыях (раман, аповесць, апавяданне). Вызначальным застаецца адзінства стылёвых, функцыянальных, структурных асаблівасцей, трагедыіны пафас дадзенай формы. Антыутопія сцвярджае неабходнасць выяўлення патэнцыялу асобы як адзін з шляхоў выратавання нацыі. Зварот да рэтраспекцыі дазваляе высветліць сутнасць сучасных падзей у гісторыка-культурным працэсе, пераасэнсаванне мінулы вопыт і зрабіць акцэнт на аксіялагічных крытэрыях, якія павінны стаць вызначальнымі ў новым тысячагоддзі. Прапанаваная У.Самойлам канцэпцыя "крытычнага аптымізму" знайшла ўвасабленне ў розных відах мастацкай культуры, найперш - у мастацкай літаратуры.

ЗАКЛЮЧЭННЕ

1. Адметнай рысай XX стагоддзя з'яўляецца з'ява, якая атрымала назву "нацыянальны і этнічны рэнесанс". Гэтая асаблівасць не асэнсавана належным

чынам у тэорыі утопіі. Дзясятныя беларускіх даследчыкаў у галіне гісторыі культуры, філасофіі, літаратуразнаўства з'яўляюцца базай для больш паглыбленага раскрыцця утопічнага зместу, закладзенага ў такіх спецыфічных формах нацыянальнай утопіі, як ідылія, "казкі жыцця", антыутопія, афіцыйная утопія. Беларуская утопія ўзбагачае традыцыйныя формы і матывамі сацыяльнага супрацьстаяння. Не менш істотным кампанентам яе зместу з'яўляецца раскрыццё духоўных рэсурсаў асобы. Усё гэта дае падставы для ўдакладнення навуковай тыпалогіі утопічнага мыслення прынцыпам гістарызму. Замест прапанаваных К.Мангеймам чатырох тыпаў (аргіястычна-хіліяскага, ліберальна-гуманістычнага, кансерватыўнага, сацыялістычна-камуністычнага) уводзіцца тры: аргіястычна-хіліяскага, ліберальна-гуманістычнага, кансерватыўнага. Сацыялістычна-камуністычны тып разглядаецца як адна з мадыфікацый аргіястычнага хіліязму [2;3].

2. Аксіялагічная і эстэтычная ўзаемаабумоўленасць утопіі і антыутопіі, узаемапраціўленне іх структурных элементаў прывяло да ўзнікнення ў XX ст. інтэграванай жанравай формы. Дзеля гнасалагічнай раўнавагі неабходна разглядаць утопію ў непарыўнай сувязі з антыутопіяй. Стымул іх стварэння – незадавальненне існуючым сацыялізмам. Яны заўсёды накіраваны на змену ўжо здзяйсненага і дзеючага парадку рэчаў. Не прымаючы загану рэальнага грамадства, утопія стварае ідэальны дзяржаўны, які адпавядае жаданаму эталону. Антыутопія (негатыўная утопія) як жанравая форма жорстка выкрывае, асуджае негатыўныя праявы жыцця. Сувязь утопіі і антыутопіі пацвярджаецца спалучэннем у адной структуры рознанакіраваных кампанентаў. Утопічны ідэал, ("казка жыцця") - абавязковая структурная адзінка антыутопіі [2;3;4;5].

3. Канстатуецца, што аргіястычна-хіліяскага ідэя і ліберальна-гуманістычная не сталі вызначальнымі ў нацыянальнай утопіі. Характэрным для утопічнай свядомасці беларусаў з'яўляецца кансерватыўны яе тып, арыентаваны на захаванне традыцыйных каштоўнасцей, на гарманічнае суіснаванне сацыяльнага і прыроднага космасаў. Перавага эвалюцыянізму над рэвалюцыянарызмам праявілася ў рэлігійнай талерантнасці. Утварэнне Вялікага княства Літоўскага было ажыццёўлена па прынцыпу "старыны не рухаці, навіны не ўвадзіці". Пры ўсёй значнасці кансерватыўнага тыпу, трэба, аднак адзначыць, што яму ўласціва пэўная інертнасць. Супрацьстаянне афіцыйнай і народнай утопіі знайшло адлюстраванне найперш у мастацкай літаратуры. Інтэнцыя да захавання традыцыі і насычэння яе новай семантыкай выразна бачыцца ў такіх жанравых формах, як ідылія, "казка жыцця", прытча, антыутопія, у якіх назіраецца з'ява кантамінацыі і сінтэзу кагнітыўнага, маральна-этычнага і эстэтычнага зместу, закладзенага ў тэксце [3;6;7].

4. Сцвярджаецца, што па сваёй сутнасці утопія і антыутопія – формы рэалістычныя. Акрамя мастацкай, яны выконваюць і духоўна-практычную функцыю. Вялікія сацыяльныя утопіі вызначаюць стыль мыслення, адкрываюць новыя інтэлектуальныя перспектывы і адлюстроўваюць канфліктнае напружанне паміж ідэалам і рэчаіснасцю. Беларуская утопія паэтызуе зямное жыццё. Мэта антыутопічных твораў не толькі крытыка пабудаванага утапічнага грамадства, але і паказ фарміравання аксялогіі будучага. Антыутопія аналізуе папярэдні вопыт, неабходны для актывізацыі грамадска-палітычнай дзейнасці. Папераджальная функцыя ў творах дадзенай жанравай формы канца ХХ стагоддзя памяншаецца, акцэнт робіцца на дэсакаралізацыі сацыяльнай міфалогіі. Выкрыццё і асуджэнне тэхналогіі таталітарызму дапаўняецца паказам летаргіі духоўнага жыцця, якая разбурае культурны вопыт нацыі, дэгуманізуе сацыяльныя працэсы. Беларуская утопія і антыутопія ў ХХ стагоддзі найперш выяўляе рэальныя культурныя рэсурсы нацыі, асобы, стымулюе сацыяльна-палітычную актывнасць, жыццязеянне суб'екта [1;8].

5. Тыпаж і харанатоп антыутопіі выконваюць культуратворчую функцыю, прасякнуты інтэнцыяй тварэння свету. Традыцыйным для антыутопічных твораў беларускай літаратуры становіцца лакалізацыя харанатопу, які адлюстроўвае напружанне актуальнага часу.

Звужэнне часова-прасторавых параметраў у антыутопіі суправаджаецца ўзрастаннем сэнсатворнага патэнцыялу структуры ў цэлым і асобных яе кампанентаў. Законы агульначалавечага быцця адлюстроўваюцца на "пятакках". Крытэрыем ацэнкі тыпаў і характараў з'яўляецца іх здольнасць да гуманістычнай самарэалізацыі [9].

6. Вызначаецца, што ў якасці суб'екта культуратворчай дзейнасці становіцца ў сучаснай сітуацыі нацыя і эквівалентная ёй асоба. Антыутопія дае канкрэтную ацэнку сучаснаму патэнцыялу народа, паказвае шляхі яго рэальнага самасцвярджэння. Традыцыі утопіі і антыутопіі ў ХХ стагоддзі аказаліся жыццязстойкімі ў дастатковай меры, каб супрацьстаяць націску з боку нарматыўных устаноў і моды. Ва ўмовах нігілістычнага стаўлення да нацыянальнай мовы і культуры беларуская утопія і антыутопія сталі формай паглыбленага філасофскага спасціжэння сутнасці эпохі, сродкам фарміравання нацыянальнай самасвядомасці. Крытычная ацэнка сацыяльнага быцця суправаджаецца фарміраваннем механізмаў духоўнай самарэгуляцыі, пачуцця індывідуальнай годнасці, адказнасці за існуючы стан рэчаў [2; 6; 8].

СПІС АПУБЛІКАВАННЫХ ПРАЦ

Артыкулы

1. Сухоцкая Т.Ф. Жанравая спецыфіка беларускай антыутопіі: Да пастаноўкі пытання // Весці Бел. дзярж. пед. ун-та. – 1996. — № 4. – С. 38-41.
 2. Сухоцкая Т.Ф. Супрацьстаянне стыляў: афіцыйнага і традыцыйна-народнага // Бел. мова і літ. – 1998. — № 3. – С. 110-122.
 3. Сухоцкая Т.Ф. Ідылія і “казкі жыцця” як спецыфічныя нацыянальныя жанры ў фарміраванні утапічнай свядомасці беларусаў // Адукацыя і выхаванне. – 1998. — № 4. – С. 17-23.
 4. Сухоцкая Т.Ф. У розных жанравых мадыфікацыях: (Да праблемы тыпалогіі жанравай формы антыутопіі) // Грамадазнаўчыя навукі: метадалогія, праблемы, перспектывы: Штогоднік навук. даслед. / Бел. дзярж. пед. ун-т. Каф. грамадз. навук. – Мінск, 2001. — Вып. 1. – С. 166-170.
- ### Тэзісы дакладаў і матэрыялы выступленняў
5. Сухоцкая Т.Ф. Некаторыя аспекты эвалюцыі антыжанру ў беларускай літаратуры // Канцэптуальныя пытанні развіцця мовы, літаратуры і мастацтва ў святле адраджэння культуры і духоўнасці беларускага народа: 36. матэрыялаў рэсп. навук. канф., 23-24 крас. 1998 г. / М-ва адукацыі Рэсп. Беларусь. Мазыр. дзярж. пед. ін-т; Гал. рэд. Т.М.Казачэнка. – Мазыр, 1998. – С. 325-331.
 6. Сухоцкая Т.Ф. Асветніцкая накіраванасць беларускай антыутопіі // Беларускае Асветніцтва: Вопыт тысячагоддзя: У 2 кн.: Матэрыялы Міжнар. кангр., Мінск, 20-21 кастр. 1998 г. / Бел. дзярж. пед. ун-т; Рэдкал.: У.А.Васілевіч і інш. – Мінск, 1998. – Кн. 1. – С. 68-70.
 7. Сухоцкая Т.Ф. Утапічныя ідэі ў творчасці беларускіх рамантыкаў XIX стагоддзя // Вечныя праблемы і вобразы ў творчасці Адама Міцкевіча: 36. матэрыялаў міжнар. навук.-тэарэт. канф. “Асоба і творчасць А.Міцкевіча ў кантэксце сусвет. літ.” / Брэсц. дзярж. ун-т; Навук. рэд. У.А.Сенькавец. – Брэст, 1998. – С. 466-471.
 8. Сухоцкая Т.Ф. Беларуская антыутопія як кампанент у змесце культуралагічнай падрыхтоўкі // Обществоведение в системе современного высшего образования: новые концепции, подходы в теории, методологии и методике преподавания: Тез. докл. респ. науч. конф., 23 апр. 1999 г.: В 2 ч. / М-во образования Респ. Беларусь. Бел. гос. пед. ун-т. – Минск, 1999. – Ч. 2. – С. 121-122.
 9. Сухоцкая Т.Ф. Тыпаж і харанатоп беларускай антыутопіі // Беларускае Асветніцтва: Вопыт тысячагоддзя: У 3 кн.: Матэрыялы II Міжнар. кангр., Мінск, 17-19 мая 2000 г. / Бел. дзярж. пед. ун-т; Гал. рэд. А.У.Лугоўскі. – Мінск, 2001. – Кн. 3, ч. 1. – С. 135-140.

РЭЗЮМЕ

СУХОЦКАЯ Таіса Фёдараўна

**ТЫПЫ І ФОРМЫ УТОПІІ Ў БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ
(НА МАТЭРЫЯЛАХ ГРАМАДСКАЙ ДУМКІ І
МАСТАЦКАЙ ЛІТАРАТУРЫ XVI-XX СТ.)**

Ключавыя словы: утопія, антыутопія, ідылія, “казка жыцця”, афіцыйная утопія, утопічны ідэал, тып утопічнага мыслення, хронатоп.

Аб’ектам даследавання з’яўляецца утопія ў матэрыялах беларускай грамадскай думкі і ў творах мастацкай літаратуры XVI-XX стст.

Прадмет даследавання – працэсы станаўлення і развіцця утопіі як тыпу мыслення і літаратурнай формы яе выражэння ў грамадскай думцы і мастацкай літаратуры.

Мэта працы – выяўленне значэння сутнасці, спецыфікі тыпаў утопічнага мыслення і жанравых формаў утопіі ў беларускай культуры.

Даследаванне праведзена з выкарыстаннем аналізу, сінтэзу, сістэмнага падыходу ў адзінстве з гісторыка-тыпалагічным, параўнальна-гістарычным і метадам герменеўтыкі.

У дысертацыі атрыманы навукова абгрунтаваны характарыстыкі форм беларускай культуры – утопіі і антыутопіі, устаноўлены крытэрыі размежавання жанравых формаў утопіі і ідыліі, утопіі і “казак жыцця”, антыутопіі ў мастацкай літаратуры. У навуковы ўжытак па праблеме утопіі ўведзены вялікі пласт мастацкай літаратуры ў інтэграцыі з грамадскай думкай.

Атрыманыя вынікі могуць паслужыць тэарэтычнай базай для далейшага даследавання па праблеме утопіі і пры вывучэнні гісторыка-культурнага працэсу.

РЕЗЮМЕ

СУХОЦКАЯ Таисия Фёдоровна

**ТИПЫ И ФОРМЫ УТОПИИ В БЕЛОРУССКОЙ КУЛЬТУРЕ
(НА МАТЕРИАЛЕ ОБЩЕСТВЕННОЙ МЫСЛИ И
ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ XVI-XX ВВ.)**

Ключевые слова: утопия, антиутопия, идиллия, "сказки жизни", официальная утопия, утопический идеал, тип утопического мышления, хронотоп.

Объектом исследования является утопия в материалах белорусской общественной мысли и в произведениях художественной литературы XVI-XX вв.

Предмет исследования – процессы становления и развития утопии как типа мышления и литературной формы её выражения в общественной мысли и художественной литературе путем выделения типов утопического мышления и характерных форм его выражения.

Цель работы – выявление значения сущности, специфики типов утопического мышления и жанровых форм утопии в белорусской культуре.

Исследование проведено с использованием анализа, синтеза, системного подхода в единстве с историко-типологическим, сравнительно-историческим и методом герменевтики.

В диссертации получены научно обоснованные характеристики форм белорусской культуры – утопии и антиутопии, установлены критерии разделения жанровых форм утопии и идиллии, утопии и "сказок жизни", антиутопии в художественной литературе. В научное употребление по проблеме утопии введен большой пласт художественной литературы в интеграции с общественной мыслью.

Полученные итоги могут послужить теоретической базой для дальнейшего исследования по проблеме утопии и при изучении историко-культурного процесса.

SUMMARY

Taisiya F. SUKHOTSKAYA

**TYPES AND FORMS OF UTOPIA IN BELARUSIAN CULTURE
(BASED ON THE MATERIALS OF BELARUSIAN SOCIAL THOUGHT
AND LITERATURE OF XVI-XX CENTURIES)**

The key words: utopia, anti-utopia, idyll, “tales of life”, official utopia, utopian ideal, type of utopian thinking, chronotop.

The object of research is utopia in the materials of belarusian social thought and Literature of XVI-XX centuries.

The subject of research is the process of coming into being and development of utopia as the type of utopian thinking and typical form of its expression in social thought and literature.

The aim of research is to single out and substantiate the importance essence and specific character of utopian thinking and utopian forms of genre in belarusian culture.

The research was made using the analysis and sunthesis of systematic approach together with the following methods: historico-typological, historico-comparative, the method of hermeneutics.

In the thesis we obtained the following results: we got the science grounded characteristics of the forms of belarusian culture – utopia and anti-utopia, we determined the criteria of difference between the forms of genre of utopia and idyll; utopia and “tales of life”, anti-utopia and literature; an important layer of literature together with belarusian social thought was put in the use of science.

The obtained results could serve as the theoretic basis for the further investigating the problem of utopia and in studying historico-cultural process.

Навуковае выданне

Сухоцкая Таіса Фёдараўна

**Тыпы і формы утопіі ў беларускай культуры
(на матэрыялах грамадскай думкі
і мастацкай літаратуры XVI—XX ст.)**

на ат
па спе

оріі
гуры

Падпісана ў друк 02.05.2002. Фармат 60×84 ¹/₁₆. Папера пісчая.
Ум. друк. арк. 1,0. Тыраж 100 экз. Заказ 197. Бясплатна.

Установа адукацыі

«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»
Ліцэнзія ЛВ № 196 ад 04.02.98. 220050, г. Мінск, вул. Савецкая, 18

Надрукавана з арыгінал-макета заказчыка
ў Вучэбна-выдавецкім цэнтры БДПУ, Ліцэнзія ЛП № 486 ад 02.04.2002 г.
220007, г. Мінск, вул. Маргілёўская, 37